

סוף זמן קר"ש

ערב פסח

9:15

עש"ק שמיני 9:05

מאן דלא קרי קר"ש בעונתה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(וזה"ק בלק קפ"ו)

ממעיינות התאחדותינו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת שמיני

מס' יומא סד. עד סד:

פרשת תז"מ

מס' יומא סד. עד סד.

בריש מס' יומא ענין האדם כמה שמיני
היה צריך להכיר שלא יבא לידי טומאה, אף
בחוץ מן המוסד המוסקס ביותר, וטמא
כמה שמיני צריכים בשעה שיוצאים
מחזקת המסא, וזה א"א רק בזה חזקת
מורכב רבני שליט"א בזה מס' מוסד

י"ד ניסן תש"ע

פסח

שנה י"ב גליון כ"ד (תק"ה)

גלות פרטי

והגיענו לזמן הזה. בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל. דיש שני מיני גלות, דהיינו גלות כללי והוא גלות כלל ישראל בין האומות, ויש ג"כ גלות פרטי, דהיינו אצל כ"א מישראל שהנשמה בגלות אצל היצירה, והנה זה כלל גדול שבכל זמן שהאומות נעשה תמיד כשבא הזמן ההוא בכל שנה נעשה כמו שהיה בפעם ראשון, ולכן אנו מברכין שהגיענו לזמן הזה.

וזהו בניסן נגאלו ויצאו מקטנות לגדלות, ובניסן עתידין ליגאל, דהיינו בכל שנה ושנה כשבא אותו הזמן יכול לצאת מקטנות לגדלות כמו בפעם הראשון.

מאור עינים

מתקנים כל אכילת הרשות

הא לחמא עניא. ענין אכילת מצה שמתקנים בזה אכילת הרשות של כל השנה שמתגשמים ח"ו. ויש לחם עוני היינו לחם שעל ידו נעשים נכנעים חוכים להכיר האמת מה שפגמו בהאכילת של כל השנה, וע"י אכילת מצה שהוא מיכלא דאסוותא, רפואת הנפש, מתרפאים ומתקנים כל חולי הנפש של כל השנה. ויש חז"ל לחם עוני, לחם שעונן עליו דברים הרבה, כמאמרם ז"ל כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, והיינו ע"י מתקנים מה שפגמו בענין המשכת אחרי תאוות גופניות שבוה נתעבה ונתטמס השכל, זוכים לדברים הרבה, לתפילה ולתורה כראוי.

משנת ישראל

חירות מן היצירה

השעת עבדי לשנה הבאה בני חורין. דהנה באשר בעה"ר היצירה מושל על האדם הנה נעשה עבד לו וסר למשמעתו בכל אשר תפתנו חלילה, והוא נקרא בחי' עבדים לעבדים, והתורה אמרה כי עבדי הם ולא עבדים לעבדים, אבל העוסק בתורה לשמה הוא הנקרא בן חורין כמאמרם ז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה. וזה שאנו מבקשים לשנה הבאה נהיה בני חורין כמו בשעת מתן תורה במעלה העלינה, כמ"ש רז"ל חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות על הלוחות.

תפארת שלמה

לעורר רחמנות על השכינה

כל ימי חיך להביא לימות המשיח, פי' להביא לימות המשיח, כל ימי חיך, לעורר בכל ימי חיך הרחמנות שלמעלה על השכינה, למען הביא מיד ימות המשיח לנחם את השכינה כנ"ל. וזה שאנו מתפללים, יהיה רצון כו' שנשמור חוקך בעוה"ז ונזכה ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לחיי עוה"ב, פי' שנירש עתה ונזכה בימיו לעורר שני ימות המשיח וחיי עוה"ב.

תפארת שלמה

עבודה באכילת ושתיה

הקהה את שיניו. אמרתי בדרך הלצה על הנוסח ואף אתה הקהה את שיניו, מאי ענין נקיון שינים לשאלה זאת. ואפשר כי יש רשעים מוסתרים אשר הם מודים במקצת כי יש

לעבוד הבורא בתורה ובתפלה ובשאר מצות, אבל אינם מאמינים כי יש עבודה אפילו באכילה ושתיה וכל דבר גשמי אחרים הניצוצות ולדבקם בו ית'. וזה השאלה מה העבודה הזאת לכם, כי לכם, לכל צרכיכם, פירוש שאתם אומרים כי גם בזה אתם עובדים את השי", והרשע מלעני על זאת. ולכן אף אתה הקהה את שיניו, כלומר כיון שאינך מאמין כי האכילה ושתיה נבראו גם כן לכבוד השי"ת ולעבודו, למה תשחית בחנם את הלחם, כי האדם כשאוכל כמו בהבהמה, הוא מוריד את הניצוצין ח"ו להשפילם יותר. ולכן יותר טובה לו נקיון שינים, כי כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו, והצדיקים הם מנשאים כל תאוות וכל דבר גשמי השמימה, לעשות נחת רוח ויחודים נפלאים, ה' יאיר עינינו אמן.

עבודת ישראל

לא ה' הולך רכיל

ברכוש גדול. יש להבין מה זה שאמר ה' לאברהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, מה לו בבצע כסף. וכבר עמדנו על זה, אבל הענין הוא נ"ל עפ"י מה שאמרנו רז"ל בזכות ד' דברים נגאלו אבותינו ממצרים, וא' מהן שלא היה בהם דלטורי, והמופת ע"ז היא כי אותו הדבור וישאלו מצרים וגו' נאמר להם כמה חרשים קודם צאתם, ועכ"ז לא היה בכל השישים רבוא אחד שיהיה הולך רכיל ומגלה סוד למצרים, כי אלמלי ידעו לא השאילו להם, וזה שהודיע ה' לאברהם שיצאו ברכוש גדול, להורות לו שלא יהיה בהם דלטורי ובזכות זה נגאלו.

משנת ישראל

חשך למצרים ע"י אור התורה

ויאמר ה' אל משה נטה ירך על השמים, ר"ל נטה ירך להמשיך למטה דברים רוחניים שהוא על השמים, כמו תורה ותפלה, ובוה ויהיה חשך על ארץ מצרים, לאלו שהם הולכים אחר תענוג תאוות עה"ז, שיש לו גבול ומצר, ולא הורגלו בדברים רוחניים בתורה ותפלה, שודאי להם אור התורה ותפלה הוא להם חשך כי שמים אור לחשך. משא"כ לכל בני ישראל, שהם בתורא ישראל, שהורגלו בתורה ותפלה, ה"י אור במושבותם, ר"ל מ"ט נחשב להם אור כי הורגלו בזה בכל מושבותיהם, אין להם עסק אחר לילך בשוק כי אם ישב אהל תורה ותפלה, לכך לתענוג ואור יחשב להם לג"ע, ולהיפך לרשעים נחשב לגיהנם.

תולדות יעקב יוסף

ע"י הסיפור תעורר רחמים

ולמען תספר באזני בנך. היות כשהקב"ה ברחמיו עושה נס לישראל פעם אחת ונוקם להם מאויביהם, אז תעוררו הרחמים ומתעלה אפילו לעתיד בכל דור ישראל צריכין לנקם מאיזה שונא העומד עליהם להכבידם בעול שררה או מלך, או הקב"ה עושה נקמה בו כיון שכבר נתעוררו אותן הרחמים בענין כזה. וזהו ולמען תספר כו' אשר התעללתי במצרים, וכשתספר זאת תעוררו אותם הרחמים, ונקם להם מאויביהם לכל ויכול היצר לכם כלה, והבן.

מעייין השבוע

במה שאין מברכין על מצות סיפור יציאת מצרים

באבודרהם (סדר ההגדה ד"ה ומתחיל ההגדה) כתב והקשה הריא"ף, למה אין מברכין על קריאתה, כמו שמברכין על קריאת מגילה, והלא מצות עשה היא, שנאמר (שמות י"ג ח') והגדת לבבך ביום ההוא וכו'. ותירץ כי במה שאומר בתחלה בקידוש זכר ליציאת מצרים יצא. והרשב"א (ברכות י"א) כתב טעם אחר שאין לברך על קריאתה, מפני שהיא מצוה שאין לה קצוה ידועה, ואפ"ל בדיבור בעלמא שידבר בענין יציאת מצרים יצא, אלא כל המרבה הרי זה משובה.

[ואפשר דשיניה לדבר אחד נתכוונו. דהרי אף סתם ולא פי' במה יצא כשהזכיר בקידוש זכר ליציאת מצרים, וע"ז בא הרשב"א כמוסיף, וכתב דסגי בדיבור בעלמא לצאת ידי חובת סיפור יציאת מצרים, ואשר על כן כתב שלא נתקן נוסח ברכה למצות סיפור יציאת מצרים, כיון שכבר יצא ידי חובתו כשהזכיר זכר ליציאת מצרים בקידוש.

והנה בתירוצו הריא"ף כי כ"כ ברבינו ירוחם (נתיב ה' ח"ד) בשם רבינו פרץ, וכ"כ כתב בפרי חדש (סי' תע"ג סוף סוף ע"ו) כנ"ל מדעתיה דנפשיה.

ותירץ מובן יותר עפ"י נוסח הקידוש של רבינו סעדיה גאון המובא בכמה מההגדות, והוא נוסח ארוך אף נעים, ומספר שם בקידוש בהרחבה סיפור יציאת מצרים, נמצא שזהו ברכה על סיפור יציאת מצרים.

והנה בתירוצו הרשב"א הקשה המהר"ל בגבורות ה' (סוף פרק ס"ב) ואין זה דבר מספיק, דמה בכך שיוצא בספור אחד, וכי בשביל כך לא יברך.

ומתוך כך יוצא לו לתרץ תירוץ חדש וז"ל, ויראה כיון דעיקר הדבר הוא מתחבת הלב, דצריך להבין מה שאמר, ואם לא כן לא הוי מיד, וכיון העיקר הוא לא שייך ברכה אלא במצוה שעיקר עיקר שלה במעשה, ומברך אשר קדשנו, כי המעשה הוא עיקר, ולפיכך אין מברכין על הגדה.

ובהגדה מעשה ניסים הקשה על הרשב"א מצד אחר, וכתב דאינו די בדיבור אחד רק סיפור מעליא בעינן, דבדיבור א' חייב בכל לילה ולילה, ומה חידשה לנו התורה בלילה זה יותר, אלא ודאי דנס יציאת מצרים בעינן לספר כל הענין כמו שבאחשוורוש בענין לספר כל המאורע.

והקשה על קושיא זו הר"ק ר' שלמה קליגער זצוקללה"ה (מובא בהגדה שלו - הגדה מעשה יוצר) וז"ל, ודבריו תמוהין לפענ"ד וצדקו דברי הרשב"א לכאורה, דאינו דומה למעשה אחשוורוש, ששש ע"י סיפור כל המעשה נרגש גדול הנס, כשנודע כל המעשה מתחלתה אף נהרגה ושתיה ובאתה אסתר תחתיה וע"ז נתלה המן, היודע כל המעשה מרגיש שזה מתחלה היה סיבה מן הקב"ה, ומרגיש הנס, אבל אם לא היה מספר כל המעשה, לא היה הנס ניכר כ"כ, אבל ביציאת מצרים הרי עיקר הנס היה ביציאת מצרים מה שעצמו מעבדות לחירות, ובוה די בדיבור אחד, כי זה עיקר הנס, ומה צורך יש בסיפור גדול התלאות שעבר על ישראל במצרים בכל העבודות הקשות שעבדו בהם, כמו שספר המגיד זה הכל שלא לצורך.

(המשך בעמוד ח)

נתננדב ע"י ידידינו הרבני החשוב מו"ה גרשון מענדל ניימאן הי"ו - לע"נ אביו הגה"צ ר' יחיאל מיכל ב"ר יוסף יצ"ל נפטר י"ב אלול תשס"ח לפ"ק ולע"נ אמו לע"נ אמו האשה החשובה מרת פערל ב"ר גרשון מנחם ע"ה - נפטרה ליל התקדש החג

לא לירא משום דבר

בחהג רבינו למצוות קיבל על עצמו שלא לירא משום דבר בעולם. פעם נזדמן לאיזה פונדק וישב שם, ובאו לשם הפריצים והוציאו את קנה רוביהם כנגדו, והוא לא נתפעל מהם. (ברכת אהרן)

רבים השיב מעון

פעם אחת נסע רבינו בתור מוכיח על המדינה ועשה בעלי תשובות הרבה בכל מקום באו, ובנסעו דרך הכפר נכנס לבית מלון שהיה דר בו יהודי, ולא התמהמה שמה כי אם הביט על בעל הבית ותיכף יצא מהבית, ויאמר להעגלות סע מהר. המה יצאו מהכפר והבעל הבית רץ אחרי, ויזעק, עמדו! עמדו! ויצו להעגלות לעמוד, עד כי הגיע להעגלה, וישאלהו רבינו מה שאלתך, ויאמר רבי חמלו עלי ותנו לי תשובה, ויאמר אליו, תן תודה מה עשית, והתודה לפניו איזה מעשים, אך לא זאת אשר ראה עליו לעיקר, ויצו להעגלות נהג בסוסים ורץ מהרה, וידפוק העגלות בסוסים, והוא רץ אחרי וזעק בקול רבי חוסו עלי עמדו, ולא השגיח עליו ונסע לדרכו, והוא היה רץ אחרי עד כי ראה כי עיף הוא ואין בו כוח עוד לרוץ אחרי, ויצו לעמוד, עד כי הגיע להעגלה ויאמר רבי חמלו עלי ותנו לי תשובה, ויאמר אליו תן תודה על מעשיך, ויגד לו שוב איזה מעשים, ויאמר לא זאת, נהג הסוסים חללה, וכן היה כמה פעמים, עד כי בפעם האחרון התודה לפניו, כי הוא יושב בכפר הזה מעודו, ובכל בתי הכפר אין בית אשר אין בו ממוזרים, ויאמר אליו גדול עונך מנשוא, אין לך שום תיקון כי אם שחיטה, אם תקבל עליך להשחט, בזאת יכופר חטאתך, ויקבל עליו בלב שלם, אך כי בזאת תהיה כפרתו.

ויצו עליו שיאמר וידיו, והוא התחיל להשחית הסכין של שחיטה שהיה מוביל אתו תמיד, ויבדקהו כמשפט, ויצו לכסות עיניו בקישורי מטפחת, ועקדו כשה, והפשיט צוארו לשחיטה ולקבל המיתה באהבה, ולרבינו היתה תרגולת חיה מוכנת, ועשה ברכת השחיטה כדון, ושחטה העוף, ואת הסכין בצדו הכחה, והוליד והביא על צווארו ואמר "יסר עונך וחטאתך יכופר" ויתירהו ממאסרו, ויאמר לו זאת תשובה בעבורך שלא תלך עוד לביתך, תלך מכאן ועד אל כל אשר ישיאו עיניך תלך, עד כי תבוא לארץ מרחקים שלא ישמע אף מדינתך, שמה תשב עד כי יגיע עת שתודיע ששר עונך לגמרי אז תוכל לשוב לארץ מולדתך, ותן לו התנהגות איך יתנהג בימים האלו בדרכי תשובה.

וילך האיש נע ונד למרחקים, עד כי לא נודע שמה שם עירו וארצו, ובא לעיר אחת והתישב שמה בבית מדרש בכבלי עוני וטרור וטלטלות ימים רבים, וברבות הימים הגורר עני אחד מסביבות עירו למדינה ועיר הזאת אשר יושב שמה, ויתודע לו כי מארצו הוא, ותחיל לדרוש על בני העיר ואח"כ על הכפר אשר הוא היה גר שמה, ויענה העני, זה זמן לא כביר ירד אש ונשרף כל הכפר עם כל הערלים שהיו בו ולא נותר אף נפש אחת, אז הבין כי כבר נתקבלה תשובתו ותיקון עותותיו, ושב לביתו, וכל זה היה אחרי הסתלקות רבינו. (אור ישראל)

כשאמר "למה רגשו גוים", ברחו הרוצים על נפשם

אצל הרה"צ הק"ר אהרן מטשערנאביל זצ"ל, נמצא ספר כתוב בגנונו של אותו האיש ימ"ש, ונודע הדבר לממשלה כי הי' ע"ז עונש, והי' צפוי לסכנה לשלחו לסיביר, ואנשי שלומם נתעודו לתת כסף שוחד כך חמשת אלפים רובל, וכשנודע הדבר להרה"צ מטשערנאביל, צעק עליהם ואמר: כסף אני אמסור להרשעים האלה, ולסוף לא הועיל והוכרחו לתת השוחד, ואמר אליהם אם הייתי כמו אא"ז הרי"א הגדול ז"ל לא הייתי נותן כסף, ולא הייתי מפחד מהם, וסיפר: כי בזמן היו מסתובבים מחנות רשעים מעיר

היחולא דצדיקיא

הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זצלה"ה

נפטר י"ט ניסן תקל"ב

לעיר והרגו עם רב, וכלם ברחו ממקום למקום, עד שנתקברו למקום מגורו של המגיד זצ"ל. ובואו והודיעו שהגוים עומדים כבר קרוב לעיר, וציוה הרב המגיד שיטמינו עצמם, והתחילו לארוז בבית הכנסת את הספרים

רבינו נולד בשנת תצ"ו בערך בברכת הבעש"ט לאביו רבי יעקב מפינסק, ולאמו מרת פערל אחותו של הרה"ר ר' מנלי מקארלין מחסידי הרה"מ ממעורטש ז"ע ועל שמה נקראת משפחת רבינו פערולאוו, שנתבשרו עוד קודם לידתו כי עתידים הם ללדת בן אשר יאיר את עיני ישראל. היה זה לאחר שעשיר אחד סטר לרבי יעקב על לחיו והוא קיבל זה באהבה. גזע קודש מחצבתו מוזהר דוד מלכא משיחא.

כבר בגיל צעיר הרבה בסיופים והתענה משבת לשבת, ואף היה ער לילות רצופים כשהוא עוסק בעבודת הש"ת. אך בבואו להסתופף בצלו של המגיד הגדול ממעורטש נענה ואמר, "שאף על פי כן לא הגיע לשלימות העבודה, עד שזכה לבוא למעורטש". רבו המובקים היה המגיד הגדול ממעורטש ז"ע.

דרכו בקדש היה לנודד בערים ועירות. שם עסק בקירוב רחוקים, והעידו עליו צדיקי הדור שהביא תהות כנפי השכינה פ"ד אלף בעלי תשובה. רבינו חיבר זמר מיוחד לשבת "י-ה אסוף נועם שבת", זמר זה מיוסד על ארבע אותיות שם הו"ה ב"ה, ושמו אהרן, וכן אותיות נשמה.

רבינו נסתלק בדמי ימיו והוא בן ל"ו שנים ביום ד' לחול המועד דפסח בשנת תקל"ב, ורמזו על פטירתו "ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה 'תקבל' ברוצח", ומנוחתו כבוד בקארלין, וזה מה שחרתו על מצבתו. בהתאם לצוואתו הק:

"פ"ו כי אהרן הנולד מאשה פעריל שהוא כי אהרן בן מי יעקב ז"ל אשר זכה וזיכה את הרבים כמה וכמה פעמים ומסר את נפשו במסירת נפש על זה לפי שכלו לזכות את הרבים והי' מוכיח לרבים בתוכחת מגולה ואהבה מוסתרת לקרב את ישראל לאביהם שבשמים וליהודים ביהוד גמור שפטר י"ט ימים בחדש ניסן שנת תקל"ב לפ"ק תנצב"ה.

ואלה תולדותיו: בנו יחידו הרה"ק רבי אשר הסבא קדישא מסטאלין זצ"ל. בנותיו: א. הרבנית הצדקנית מרת חיה שרה, זוגתו של הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל, בן הרה"ק ר' נחום בעל מח"ס "מאור עינים". ב. הצדקנית מרת רבקה, המכונה ריבלא, אשת הרה"ר אהרן מפאזאוסט בוור, ונשאת בוור"ש להרה"ר ר' שלום שכנא בן הרה"ר חנ, שהיה מקוים חתן הרה"ק הרב בעל התניא זצ"ל, הוא אבי הרה"ק בעל הצמח צדק מליובאוויטש זצ"ל.

והחפצים להטמינם.

המגיד אמר פעם שרוצה מנורה עם ששים קנים, והרי"א הגדול ז"ל אסף כסף ועשה מנורה מששים קנים עבור המגיד, והמנורה היתה ג"כ בביהכ"נ, ורצו לקחת את המנורה ולהטמינה, וכשראה הרי"א הגדול ז"ל שרוצים להטמין את המנורה, צעק עליהם מי הוא זה שרוצה ליגע במנורה של רבינו, וספרו זאת להמגיד ז"ע, אמר אליהם המגיד שכולם יתאספו לביהכ"נ (אם יכול לשמור את המנורה, יכול ג"כ לשמור את האנשים), ותיכף נתמלא הביהכ"נ אנשים ונשים וסף.

כשראה הרי"א הגדול ז"ל את כל העיר שנתאספו לביהכ"נ, הבין שהמגיד העמיס על שכמו את כל העיר להצילם, ורץ תיכף להמגיד, ואמר אליו: מה הוא רוצה ממנו ולמה שם את כל משא העם עליו, ולא השיב לו המגיד, וביקש ממנו לכה"פ שישיע לו, ונענה לו המגיד,

בינתיים באו והודיעו שהגוים כבר נמצאו בעיר, וסידרו את רוביהם באמצע השוק, ויצא הרי"א הגדול ז"ל נגדם ונתן עליהם בקולו "למה רגשו גוים" ועזבו את הכל ונסו לנפשם, כי נפל עליהם פחד נורא.

כשגמר לספר את כל זה הוסיף ואמר: אם הייתי בדרגה של אא"ז, לא הייתי צריך לרצות אותם בכסף שוחד, ואולם אני יכול להדמות אליו, ווער קען זאך דאס גלייכן צוא איהם. (משנת חכמים)

חזה שאליה הנביא יציל את החסיד בליל פסח

חסיד אחד בא אל רבינו לחוג את חג הפסח, ורבינו הורה לו לחזור לביתו תיכף ומיד, ולא הועילו בקשותיו ותחנוניו, כי הי' בדעתו לערוך את הסדר בבית רבינו, אולם רבינו באחת, ואמר אליו: פאהר שוין צוריק! עוד לפני החג ולערוך את שמחת החג בביתו. החסיד ישב עם משפחתו וערך את הסדר בליל פסח כהלכתו, ככל משפטו וחוקתו.

כשפתח החסיד הדלת לפני אמירת שפוך חמתך, נכנסו קבוצת שוודים ורוצחים, ושדדו את חפצי הערך שמצאו בבית ושמו בכליהם, ואחר כך ניגשו אליו וקשרו אותו בחבלים על מנת לרצחו נפש, אותו ואת כל בני ביתו. לפתע נפרצה הדלת, ובעל עגלה וקוביטש בידו, נכנס והתנפל על השוודים ויכול להם, והתיר את החבלים מבעל הבית, וקשר בהם את השוודים לעגלותו, בעל הבית ואשתו ובני ביתו ניצלו ממות, בינתיים ששה הרייטער כוס יין משולחן הסדר, וקם והלך לו, ופרח לו איש האמת.

לאחר יום טוב בא החסיד אל רבינו, ואמר אליו: נו, וואָס זאגסטו נישט צו דעם? ביים דיר האָט ער אויסגיסטרונקען אַ גאַנצן בעכער וויין! און ביי מיר האָט ער נאָר פאַרזוכט דיא וויין, ורבינו הק' חזה מראש את כל זה. (פרי ישר אהרן)

הנביא כל הרקיעים בכוחו הגדול

בשם הרה"ק בעל החידושי הרי"מ זצ"ל, על מאמר חז"ל המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק, אפילו רשע גמור, מקודשת, שמא הרהר בתשובה בדעתו, דלכאורה קשה להבין, דהא חזינו השתא שהוא רשע גמור, וברגע אחד נעשה בעל תשובה בשעת הקידושין, ואמר: שמקובל אצלנו שבימי הנעורים של הרה"ק הר"ר אהרן הגדול זצ"ל מקארלין, שבכל יום ויום היה נוסע על מרכבת המשנה, אשר לו בשדה כאחד מן השרים הגדולים, וגם היה מלובש מלבושים יפים כאחד השרים, ופי"א הי' עולה על דעתו הקדושה להשליך דרך זה, ולאחור בהתנהגות דרך אחרת, וירד מהמרכבה פסיעה אחת מדרך כף רגל, ותיכף נעשה בעל מדרגה, וירד עוד פסיעה אחת מן המרכבה עד למטה לארץ, היה מגביה כל הרקיעים בכוחו הגדול, א"כ חזינו כמה גדולה כח הרהור התשובה ברגע אחת, וניחא הגמרא הנ"ל והבן. (שיח שרפי קודש ח"א אות תמ"ד)

מדברי תורתו

ארוממך הי' כי דיליתו ולא שמחת אויבי לי, ע"ד ששמעתי בשם הרב הקדוש מוהר"ר אהרן מקארלין ע"פ ארוממך הי' כי דיליתני, מלשון דלת ופסח, כלומר שארוממך בכל עוז על כי דיליתני שעשיתני דלת ופסח לפתוח ע"י שערי השמים העליונים להעלות כל התפילות של ישראל ע"י למרום ולהרדי כל מיני שפע טוב לישראל בי ועל ידי. (באר משה, וישלח)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ממעיינות התאחדותנו פסח תש"ע

שיעור כורך

ז) שיעור כזית מצה לבורך הוא שליש מצה¹²¹ [ומזה מניח חצי למעלה וחצי למטה] ושיעור כזית מרור לבורך הוא כמו שנתבאר בסעיפים ד' ה' ו'.

(ח) שיעור כזית מצה לאפיקומן הוא שליש מצה^ט, ולכתחלה טוב לאכול שני כזיתים^י שהוא שני שלישי מצה (ועכ"פ שני חמישי [2/5] מצה, ע' בהערה^{יא}) אמנם מעיקר הדין סגי לאכול כזית אחד שהוא שליש אחד מצה וכמו שנתבאר^{יב}.

(ו) ואם אוכל כל העלה [בגון אותן הגדילים בגר"ן האו"י בהשגחה מעולה שנקיים מתולעים] אז מן העלים הגדולים שיעורו עלה אחד, ומן הבינונים שיעורו קרוב לשני עלים שלימים, ומן הקטנים שיעורו חמשה עלים שלימים⁷.

אמנם בפנים כתבנו ששיעור כזית הוא שלישי אחד ממצה (ולא רביעי כניל), וזה עפ"מי"ש בקונטרס מדת השיעורים הניל, דקשה לסמוך בדקדוק על שיעור זה, דיש מצות קטנים, שאין משקלם שני אונסע"ס, ובפרט המצות הנאפים בערב פסח, הם בדרך כלל קטנים יותר ממצות הרגילים, וגם יש להוסיף קצת על השיעור, משום הפירורים הנשארים בין השיניים שאינו מצטרף להשיעור (ע' בספר שיעורי תורה לגר"א"ח נאה סי' ג' סעיף י"ב), ועי"כ כתבנו ששיעור כזית הוא שלישי מצה, ולהצלי"ח הוא כפל, ומי"מ מי שלוקח הכזית ממצות הרגילים ויודע ששוקל שני אונס אז סגי ברביעי מצה לכזית ולהצלי"ח כפול.

(ט) וכמ"ש השע"ת והמשגיב (בסי' תפ"ו) שבדאורייתא יש להחמיר בהצליח (וכמ"ש לעיל בהערה א'). אמנם מעיקר הדין יוצא בכזית של זמנינו אפי' בידיני תורה, וכדעת רוב גדולי הפוסקים שחלקו על הצליח"ה בזה (וע' חת"ס בשו"י סי' קכ"ז וקפ"א) שהכריח לומר שמשערין לפי ביצת זמנינו ומציין לכמה ראשונים וגם גדולי האחרונים שנתנו השיעורים לפי הביצה של זמנינו, ומסיק שבכל זמן משערין כפי זמן ההוא (אלא שלגבי "רביעית" החמיר יותר כמ"ש בסי' קכ"ז ע"ש) וכ"כ הרבה אחרונים להשיג על הצליח"ה וכמו שהאריך בזה הגרא"ח נאה בספרו שיעורי תורה, ועי' בקונטרס מדת השיעורים הנ"ל הערה י' מ"ש בזה).

(י) כ"כ הא"א מבוטשאטש (מהד"ת סי' תפ"ו).

אמנם **בשעת הדחק** סגי שיאכל קצת יותר מחצי אונס, שזהו שליש ביצה (ואף מברך ע"ז על אכילת מרור, ולא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא, וכעין מ"ש בספר מקוה ישראל (שטיינמנער) ס"ק כ"ח דמכיון שיוצא ידי חובתו בזה דבספיקא דרבנן הולכין לקולא, שוב חל עליו חובת הברכה וכן מוכח מסתימת לשון התניא וחייבי ומשני"ב הני"ל, וכ"ז דלא ככף החיים סק"א שכי דאינו מברך ע"ש).

(הערה ל"ח).

וכי"ז לכתחלה, אבל בשעת הדחק סגי בשיעור חמישית אחד [1/5] ממצה, שזהו שיעור כזית אם נקטינן ש"כזית" הוא פחות מעט משלים ביצה ולא חצי ביצה, וכבר נתבאר (בהערה י"א) שבמילי דרבנן יכולין לסמוך ע"ז בשעת הדחק.

טז) כמו שכתבנו לגבי כורז, ע' בהערה הקודמת.

יז) לשון התניא (סי' תע"ז סעיף ג') ומשנ"ב (סי' תע

ושיעור שליש ביצה הוא חמישית אחד [1/5] ממצה (וכמ"ש בהערה ט"ו) וא"כ שני חמישי [2/5] מצה סגי לשני כזיתים.

(יט) שמעיקר הדין אי"צ לאכול שני כיתיים לאפיקומן, וסגי בכזית אחד וכמ"ש בשו"ע (סי' תע"ז סעיף א') ואחרונים. **ובשעת הדחק** סגי שיאכל חמישית אחד [1/5] ממצה שזרו שליש ביצה, וכמ"ש לעיל בהערה י"א שבשעת הדחק יכולין לחשוב שכזית היו שליש ביצה.

ממעיינות התאחדותנו פסח תש"ע

הכנה לפסח

להגיע לפסח מרמס בשבחו של מקום

יש להתכונן לקראת חג הקדוש הבא לקראתנו לשלום בשמירת הדיבור, שלא להשתמש עם הפה בדברים אסורים, ומבואר בספח"ק (פרע"ח שכ"א פ"ו) דפס"ח נוטריקון פה-סח, ענין תיקון הדיבור, והלילה אם ההמיצו את הפה בדיבורים אסורים וכדומה, פה דובר נבלה איך ידבר לפני שובן זבולה, ואיך יוכל האדם לספר בשבחו של מקום בליל הקדוש הזה כפה שנתלכלך בדברים אסורים ח"ו.

והנה מי שנתלכלך פיו חלילה בדברים אסורים, התקנה לנפשו הוא כמ"ש הכתוב (במדבר לא כג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש, ואמרו חז"ל (תענית ז.) שנמשלו דברי תורה לאש שנאמר (ירמיה כג כט) הלא כה דברי כאש נאום ה', והיינו שיעסוק האדם בתורה, ועל ידי זה יוכל ללכת וללכת בשר באש התורה שיהא ראוי לספר בשבחו של מקום בליל התקדש ההג. ואפשר שלטעם זה תקנו חז"ל (פסחים ו.) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום, כי על ידי שיעסוק האדם בהלכות החג, מלבד שיהא בקי בהלכותיה, הרי גם יזכה על ידי זה ללכת וללכת בשר באש התורה, שיהא ראוי לקיים מצות הלילה כפה.

*

מצות סיפור יצי"מ

במעב שחב"ה נמצא שם בעת הסיפור

איתא בזה"ק (בא דף מ.) כד אשתני בר נש ביציאת ממצרים, בי שעתא כניש קוב"ה לכל פמליא דיליה, ואמר לון זילו ושמעו ספורא דשבחא דילי, ושמעו ספורא דשבחא דקא חדאן בפורקא דמאריהון, עכ"ל. ואפ"ל בטעם הדבר שהקב"ה בעצמו בא לשמוע

הסיפור, דהנה תכלית סיפור יציאת מצרים הוא כדי שאח"כ נודה לשמו ונהללו על הנסים שעשה לאבותינו ולנו, וכאמרנו לפיכך אנחנו חייבים להודות, אך קשה איך אנו משבחין ומפארין שמו יתברך בקילוסין, הלא אין זה שבח, אדרבה גנאי הוא לו, דקשה וכי סיימתינהו כולוה שבחיה, וכמבואר בגמרא (ברכות לג.) משל למלך בשר ודם שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב והיו מקלסין אותו בשל כסף, והלא גנאי הוא לו, ע"ש. אך כתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' אמור) על פי המדרש (ב"ר פל"ב ס"א) שבחו של מי שאמר והיה העולם מקצתו אומרים בפניו, ע"ש. הרי כי כך הוא מדין מדת דרך ארץ שלא לומר בפניו אלא מקצת שבחו. וכיון שלא שייך אצל הקב"ה שלא בפניו דמלא כל הארץ כבודו, מותר לומר שבחין וקילוסין לפניו, דמדת דרך ארץ אין אומרים בפניו רק מקצת שבחו, עכ"ל. ועל כן מטעם זה בא הקב"ה עם הפמליא של מעלה, כדי שאח"כ כשיאמרו הלל והודאה על נפשו ונפלאותיו יהיה ההודאה בפניו, ובדין נוכח להודות ולספר בשבחו דמארי ע"מא, בלי חשש פחיתת הכבוד שיאמרו וכי סיימתינהו.

*

הסדר הי' שאנו זוכים להודות ולהלל

עוד יתבאר הטעם שכל הפמליא של מעלה מתכנסין ובאים לשמוע סיפור יציאת מצרים, בהקדם דברי א"ז זללה"ה בקדושת יו"ט (פ' חיי) לבאר מה שאנו אומרים בשב"ק ואילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנו מספיקין וכו' הן הם יודו ויברכו וכו', ולכאורה היא סתירה מיניה וביה דקודם אמר אין אנו מספיקין

סיפור יציאת מצרים

במשנתו של

כ"ה מרן אדמו"ר שליט"א

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ה מרן אדמו"ר שליט"א

להודות, ואם כן אין להודות כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג.) משל למלך למשתמש בכלי זהב ומקלסין אותו בכלי כסף, והדר אמר על כן אברים וכו' הן הם יודו, אמנם הענין דהנה מה שהקב"ה נתקלס ונשתבח במברואי הוא רק מצד חסדיו שמזכה את ברואיו, ואפילו מלאכי רומה אין ביכולתם די באר להודות ולשבח, וזה שאמר ואילו פינו מלא שירה כים אין אנו מספיקים, ואם כן הכל הוא מצד חסדו ולכן גם אברים שפלגת בנו גם הם יודו, כיון שהוא רק מצד חסד, אם כן הכל שוים לפניו וגם אנו נודה ונשבח לשמו יתברך, עכ"ל. והנה בליל התקדש החג כאשר אנו מספרים שבחא דמארי ע"מא, מתעורר השאלה איך אנחנו קרוצי חומר בשר ודם ראויים לספר שבחו של הקב"ה, ולזה תאין ומתכנסין הפמליא של מעלה, שהמה מצטרפים עם ההודאה שלנו, וגם הם משבחים ומפארים למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלה, והנה באמת גם הם אינם ראויים להללו ולשבח, ומה שהם יכולים לשבח לפאר ולרומם את שמו הגדול, אינו אלא מצד חסדו יתברך, אם כן הכי נמי גם אנחנו יכולים להודות לשמו מצד חסדיו.

*

לספר בהתלהבות וברגשי קודש

ובשעה שהאדם מקיים מצות סיפור יציאת מצרים, צריך שיתרומם נפשו על שהוא זוכה לקיים מצות עשה דאורייתא, ובאמת יש כמה פוסקים דיוצאים מצות סיפור יציאת מצרים בזה שאומרים בקידוש זכר ליציאת מצרים, אך מי שמקיים מצות הכבוד בהרגש ובחמימות הרי הוא מבקש להיות מרבה לספר, ועל כן וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, אין הכוונה שמשובח בשביל שמספר ביציאת מצרים, אלא הרי זה משובח מכבר, כי בזה שהוא מרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה מורה על פנימיותו של זה האיש שמקיים מצות הי' ברגשי קודש, ונפשו מתלהב להרבות בסיפורי ה' ונפלאותיו עד אין שיעור ונצח. וכמעשה הזה היה אצל התנאים הקדושים שהיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, כי מרוב התלהבות בקיום המצוה שכחו מכל הנעשה סביבותיהן, עד שהאיר אור היום, ובאו תלמידיהם ואמרו רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית. וממנו אנו למדים איך צריכים לקיים מצות החג, שכל כך יתרום נפשו על ידי קיום המצוה, עד כדי שישכח כלל את עצמו ומכל הנעשה סביבותיו, ויהיה מולו רוחא.

*

השי"ת מסייע לנו במצות סיפור יצי"מ

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. י"ל על פי דברי א"ז זללה"ה ברב טוב (פ' בא) עה"פ ולמען תספר וגו' וידעתם כי אני ה', כי הסיפור בנפלאותי להשריש האמונה בלב בניו וביתו אחריו, ודאי אני אשים דברי בפיך, בבחי' שכינה מדברת מתוך גרונו, וזה ולמען תספר באזני בן ובן בן וגו', ואת אותותי (לומר בדברים שאמר) אשר שמת בם, ומה וידעתם

כי אני ה', היינו שתדעו כי אני ה' המספר, כי הדברים שמספר אני השם בפיך, עכ"ל.

והנה כתב באור החיים הקדוש (פ' בלק) על הכתוב וישם ה' דבר בפי בלעם, ודרשו חז"ל (תנחומא בלק סי"ב) עיקם את פיו ופיקמו כאדם שקובע מסמר בלוח, פ"י כי לא ידע בלעם בדברים, אך ה' מלא אותו דברים ואמר לו שוב אל בלק וכה תדבר כי יצאו הדברים מפיך, עכ"ל. ולפי זה י"ל כי איש הישראלי אשר זוכה לליל התקדש החג כאשר הוא מספר סיפור יציאת מצרים לבני ביתו, והנה השי"ת שם בו דברים לדרב, הרי כמה גדלה מעלתו שאין הקב"ה צריך להשים דבר בפיו, רק הוא יכול לדרב כמה שירצה מדיבורי קודש אשר שם השי"ת בפיו, ולכן כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, כי זהו ממעלתו ושבחיו שיכול לדבר דברי השי"ת על ידי פיו.

*

וכל המרבה לספר

מרבים לספר יתר מן החיוב

ויוציאנו ה' אלהינו משם ביד חזקה ובכוח נטויה וכו' ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו זקנים כולנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים.

וי"ל על פי מה דאיתא במדרש (שמו"ר פט"ו ס"ה) ועברתי בארץ מצרים, אמר רבי שמעון גדולה חיבתן של ישראל שנגלה הקב"ה במקום עבודת כוכבים ובמקום טנופת ובמקום טומאה בשביל לגאלן. והנה לכאורה הוי דבר שאינו לפי כבודו ית"ש להתגלות במקום טומאה, והיה ראוי שישלח ה' את מלאכו לפניו ויוציאנו מגלותינו, אך י"ל להיות כי גלות ישראל הוי אבידה, ע"ד (תהלים קט קע) תעיתי כשה אובד, לכן רצה הקב"ה לקיים בעצמו מצות השבת אבידה ונגלה לפניו לגאלנו. והגם דלכאורה הוה ליה כדון זקן ואינו לפי כבודו דפטור, אולם כתב הרמב"ם (הלכות גיטא ואבידה פ"א ה"ז) ההולך בדרך הטוב והישר ועושה לפניו משורת הדין מחזיר את האבידה בכל מקום אף על פי שאינו לפי כבודו. ועל כן אף שהיה יכול הקב"ה לשלוח מלאך להוציאנו ממצרים, עם כל זה לא עשה לפניו משורת הדין ובא הוא כביכול בעצמו להוציאנו ממצרים.

והנה גם ענין סיפור יציאת מצרים, הנה מן הדין יכולים לצאת ידי חובת מצות הסיפור גם בדברים מועטים בעיקר סיפור המעשה, עם כל זה אנו עושים לפנינו משורת הדין להרבות בסיפור יציאת מצרים.

וזה שאמר ויוציאנו ה' אלהינו משם ביד חזקה, וכמו שדרש להלן ויוציאנו ה' ממצרים לא על ידי מלאך, וזהו לפנינו משורת הדין, על כן אפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו זקנים כולנו יודעים את התורה, ויכולים לצאת ידי חובת סיפור יציאת מצרים בסיפור כל שהוא, מכל מקום מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, כי עלינו לעשות מדה כנגד מדה לפנינו משורת הדין.

*

להורות כי הכל היה לטובת המצרים

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, י"ל הא אין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים (מגילה י"א), ואם כן לפי זה היה לנו למעט בסיפור הענין, ולמה אמרו וכל המרבה הרי זה משובח.

ואפ"ל על פי מה שכתב בקדושת לוי (כללות הנסים) כי מאתו לא תצא הרעות רק הכל טובות, וכל מכה ומכה שהביא הקב"ה על המצרים היא טובה כפולה ומכופלת שעל ידי זה נתקדש שמו יתברך בעולם, וזה תשובת ש

הצדיקים שעל ידם יהיה קידוש שם שמים אפילו על ידי הכאות ויסורים, אך האומות ערלי לב ואטומים להבין התועלת הזה, ומהאי טעמא היתה מכת בכורות על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, כיון שעל ידי מכה זו נתגדל ונתקדש שמו יתברך בעולם, והגיע מזה טובה גדולה להמצרים שנעשו הם כלים לפרסום גדולת שמו יתברך לפיכך היתה על ידי הקב"ה בעצמו. וזה שאמר הכתוב (תהלים ק"א) הללו את ה' כל גוים, ודרשו חז"ל (פסחים ק"ח:) הללו את ה' כל גוים אגבירות ונפלאות דעביד בהדיהו, והכוונה דלעתיד יאמרו האומות הלל על הנסים וגבורות דעביד בהדיהו, כי יבינו אף הם דכל המכות הגדולות אשר הם נלקים היו טובה גדולה להם בעצמם, שהרי הם נעשים כלים להקידוש שם שמים, ועל ידם מתפרסם גדולת שמו יתברך בעולם, ועל כן יאמרו האומות שירה והלל על כך כי אף הם יבינו טוב האמיתי, עכ"ד.

ומעתה שפיר אמרו להרבות ביציאת מצרים, כי בהעלות על לבינו קידוש השם שנעשה על ידי הכאות אלו, נחבר שכל זה היו טובות גדולות למצריים שנתקדש שם שמים על ידם, ועל כן ראו להרבות בסיוור יציאת מצרים ולספר בשבחיו של מקום על כל הטובות שנעשה הן לנו והן להמצריים, ועל כן כל המרבה לספר ביציאת מצרים, כי הוא מבין ומשיג ענין הנשגב הזה שכל ההכאות והיסורים הן טובות וחסדים אם נתקדש שם שמים על ידו, הרי זה משובח, מפני שמשגיח בחי' גבוה הלזו.

מעלתה השפעתה וסגולתה

זוכים לריח גן עדן

הנה יצחק אבינו ברך את יעקב בנו בליל התקדש חג הפסח, וכמו שכתב רש"י על מה שנצטוו יעקב אבינו להביא שני גדיי עזים לאביו כדי שיקבל הברכות (בראשית כ"ט), וכי שני גדיי עזים היו ממאלו של יצחק, אלא פסח היה, אחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים. (ובבעל הטורים כתב אחד לפסח ואחד לחגיגה). ואז כבר חזו יצחק ברוח קדשו איך שעתידין כלילת ישראל עד סוף כל הדורות לקבל השפעות טובות בליל התקדש החג. וזה שרמז באמרו ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', ופירש"י מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן. הכוונה כי בליל הקדוש הזה אנו זוכים שהקב"ה וכל פמליא דיליה מתכנשין ובאין לבתינו כמבואר בזוה"ק (בא דף מ:) כד אשתעי בר נש ביציאת מצרים, בי שעתא כניש קוב"ה לכל פמליא דיליה, ואמר לון זילו ושמעו ספורה דשבחא דילי, וכלהו מתכנשין ואתיין ומתחברין בהדיהו וישראל, ושמעו ספורה דשבחא דקא חדאן

בפורקנא דמאריהון, עכ"ל. וזהו הכוונה שנכנסה עמו ריח גן עדן, היינו שבני ישראל בדורות העתידים יזכו לריח גן עדן בליל זה בעת שירד הקב"ה עם פמליא דיליה לשמוע סיפור יציאת מצרים.

על ידי סיפור יציאת מצרים נזכה לגאולה

איתא במדרש ילקוט (צפניה רמז תס"ז) אמר הקב"ה כתבתי בתורה וכי יכה איש את עין עבדו לחפשי ישלחנו, אני שסמיתי ב' עיניהם אינו בדין שיצאו לחפשי. הרי מבואר מדברי המדרש דעבדו היסורים שבני ישראל סובלים בכל אורך הגלות הזה יהיו נגאלים. **אמנם** באמת אין צורך שיסבלו היסורים ממש, ונקדים דברי מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' מצויע עמוד ה) לפרש הפסוק (תהלים צ"ב) אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו, ולכאורה קשה מאי מעליזא היא לאדם שהוא סובל יסורים הלא כתיב (ישעיה ט"ו) בכל צרתם לו צר, ודרשו חז"ל (חגיגה ט"ו:) בזמן שאדם מישאל בצער שכונה מה אומרת קלני מראשי, אמנם ביאור הענין הוא כי כשם שאפשר לצאת ידי חובת קרבן על ידי עסק התורה בפרשת קרבנות כדכתיב (חושע י"א) ונשלמה פרים שפתינו, הכי נמי אם זוכה האדם אף אם נגזר עליו מלמעלה יסורים וצער יכול הוא לצאת ידי חובתו על ידי שלומד בתורה בפרשת נגעים ויסורים, ונחשב לו כאילו באו עליו יסורים בפועל. וזה שאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה, אימתי שבחו של אדם שהקב"ה מיסרו ביסורים, באופן שמתורתך תלמדנו, היינו שיוצא ידי חובתו ביסורים וצער על ידי לימוד התורה בענינים אלו ולא שיבואו עליו בפועל ממש, עכ"ד. ולפי זה יתכן לומר כי **זוה שאנחנו מספרים צרות אבותינו מרורים כלענה אשר סבלו במצרים, איך שמררו המצרים את חייהם בכל עבודה קשה ויעבידו בהם בפרך, כשם שלימוד פרישות יסורים נחשב ככאילו הוא בעצמו סבלו היסורים, כן נמי נחשב אמירה זו כאילו אנחנו בעצמנו סבלנו על שכמנו כל אותן הצרות**, ובכן בדין הוא שהקב"ה יחיש פדות נפשינו ויגאלנו במהרה כי כבר נתמלא כוס התמרורים.

הקב"ה נמצא אתנו ושומע בקשתינו

הא **לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים** כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח, השתא הכא לשנה הבא בארעא דישאל השתא עבדי לשנה הבא בני חורין, ויש להבין למה מקדימין זאת לומר קודם סיפור יצי"מ, גם יש לתת טעם מה שאומרים אותו בלשון ארמי.

מצות סיפור יציאת מצרים גם לנשים

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלהינו משם וגו' ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים, ואפילו כולנו חכמים וגו' מצוה עליו לספר ביציאת מצרים. וז"ב למה הסמיך לכאן תיכף מצות סיפור יציאת מצרים. וי"ל דהנה האחרונים האירו אב נשים חייבות בסיוור יציאת מצרים, דהא הוי מ"ע שהיו"ג, ועיין במנחת חינוך (מצוה כ"א). ובבב"ר יוסף (אור"ח סי' תע"ג סקט"ו) האריך בזה, דהנה בתוס' במס' מגילה (דף ד. ד"ה שאף) הביאו שיטת ר' יוסף איש ירושלים, דס"ל מכת ספרת אף הן היו באותו הנס נשים חייבות מו"ח במ"ע שהיו"ג, ע"ש. ואם כן לשיטתו חייבות גם בסיוור יצי"מ, כיון שאף הן היו באותו הנס, וזה ברור, עכ"ד.

ברם דעת השואל בשו"ת ערוגת הבשם (אור"ח סי' ק"י) הלא ניהו אחיו הקרן לדוד זללה"ה, דאפילו לשיטת התוס' במס' מגילה שם שחלקו על הרי"ז וס"ל דמשום האי טעמא דאף הן היו באותו הנס לא מחייבא הנשים רק מדרבנן, מכל מקום אותו הדור שהיו ממש באותו נס, יש לומר סבירא וז' דאורייתא. והשיב לו אחיו בערוגת הבושם שם, דמטעם זה יש לומר דאף עכשיו נשים חייבות בסיוור יציאת מצרים מו"ח, דהא שנינו (פסחים קט"ו:) חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כדילפינן מקרא מפורש דכתיב (דברים ו' כג) ואותו הוציא משם, נמצא הוי תמיד בכל דור דודר כאילו נעשה לנו ולעצמנו הנס, ועל כן נשים חייבות, עכ"ד.

וזהו ביאור דברי המגיד, עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלהינו משם וגו' ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים, הרי שאנו רואים את עצמנו כאילו יצאנו בעצמנו ממצרים, אם כן גם הנשים הן היו ממש באותו הנס, על כן הרי גם הן חייבות במצוה זו. ולכן ואפילו כולנו חכמים וכו', ויודעים דנשים פטורות מכל מ"ע שהיו"ג, מכל מקום מצוה עלינו היינו על כולנו וגם הנשים בכלל, לספר ביציאת מצרים, משום שאף הן היו ממש באותו הנס.

ויש לומר בהקדם מה דאיתא בגמרא (שבת יב.) אל תפלה אדם בלשון ארמית, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמית, ופרך מהא דמצינו דרבי אלעזר כשהלך לבקר את החולה אמר בלשון ארמית רחמנא יפקדך לשלום, ומשני חולה שאני דשכינה עמו, ופירש"י ואין צריך למלאכי השרת, ע"ש. ומה נראה כי סתם אדם צריך למלאכי השרת שיכניסו תפלתו אבל אם השכינה עמו אין צריך למלאכי השרת. ובכן י"ל כי בליל התקדש חג הפסח דמבואר בזוה"ק (פ' בא דף מ:) דכביכול הקב"ה בכבודו ובעצמו יורד בבתי בני ישראל לשמוע סיפור יציאת מצרים, אם כן **אז אין ישראל צריכין למלאכי השרת שיעלו התפלות ותשבחות לפני השכינה**, כי הקב"ה בעצמו נמצא כאן והוא שומע אותנו.

ובכן תיכף כשאומרים מגיד ואומרים הריני מוכן ומזומן לקיים המצוה לספר יצי"מ, וכביכול הקב"ה יורד וזכר בבית ישראל, מתחילין לומר הא לחמא עניא בלשון ארמי, להורות שהקב"ה בעצמו נמצא כאן ושומע את תפלתינו, והוא בעצמו יקבלו בלי אמצעות המלאכים ויושיענו. ולזה נקרא לחם עוני, ודרשו חז"ל (פסחים קט"ו:) לחם שעונין עליו דברים הרבה, והכוונה **שאפשר לעצור הרבה בליל זה אצל הבוכי'ע, וכל דכפין לישיעה ייתי ויכול, כי ידו של הקב"ה פתוחה להשפיע ישועות ורפואות לנו ולכל ישראל**.

כולל בתוכו השפעת כל הנסים

ואחרי כן יצאו ברכוש גדול והוא שעמדה לאבותינו ולנו. י"ל עצמ"ש באגרא דכלה (פ' עקב) לפרש הכתוב כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם, לא תירא מהם זכור תזכור וכו'. ביאור הענין שאמר בציוו בסגולה זכור תזכור וכו', דהנה כתבו רבותינו הקדושים צדיקי דורותינו בקבלה מבעלי רוח הקודש, כאשר יצטרך אדם לאיזה ישועה כגון לרפואה ולהצלחה ולעבור במצולות ים מבלי מכשול, אזי יזכור כמו פיו מעין אותן הנסים בכיוצא בזה שנעשו לצדיקי הדורות לרבים או ליחיד. וז"ש גם ככאן בסגולה, הגם שלא יהיה בידך זכות כל כך, זכור תזכור את אשר עשה ה' אליך לפרעה ולכל מצרים, ובהתעוררות סיפורי הנסים כביכול יתגבר כח חסד עליון עליך, כמלאך דאיתגבר חיליה כד מספריין גבורתין דעבדי (זוה"ק בא מ:). ועל פי הדברים האלה יונת לנו מה שאמרו חז"ל (אסתר פ"ט ס"ב) שיעצו יעצו המן לו שיעשה עץ לתלות את מרדכי, כי חזרו על כל הצדדים, במים כבר נעשה להם נס ביציאתם ממצרים, באש נעשה נס לאברהם ויחנניא מישאל ועזריה, וכן על כל שאר הענינים, ע"ש. דקשה על זה וכי טפשים היו, הלא כל מי שיש לו מוח בקדקדו יבין וישכיל מי שיכולת בידו להציל ממים ואש וחורב וחנית, הוא יכול להציל מתליה. אך לפי מ"ש יונת, דהנה הם היו קליפות גדולות, והיו יודעים שנתחייבו אותו הדור והיה בידם מעט זכות, רק ידעו שעל ידי סיפורי הנסים בכיוצא בענין, יושעו לעין כל אפילו בזולת זכות, ועל כן ביררו דבר כזה שאי אפשר להם לספר מעין המאורע. והתורה הקדושה המייעצת לישראל בחכמה צותה אותנו ככאן **לספר ולזכור ביציאת מצרים שהוא כלל כל הנסים, ואפילו יאירע חיי דבר חדש, הכל היה נס דוגמתו ביציאת מצרים, ועל ידי זה יפלו אויביהם בהשמד וכלה לאין מרפא**, עכ"ד.

ומעתה י"ל שעל זה רמז ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, שזוה הרכוש גדול, כח הזכרת הנס הכולל בתוכו כל הנסים, בזה יצאו ממצרים, ועל זה אמר והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו וכו' והקב"ה מצילנו מידם בזכות הזכרת נסי יציאת מצרים.

שיר השירים

ציצים ופרחים על סדר הפסוקים

כשוננה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות

מהר"ם אלשיך ז"ל מפרש "כשוננה בין החוחים" אם אנו רואים אותה מנוקבת ונרמסת אין להטיל פגמה אל עצמותה לומר כי רע איכותה כי הכל יודעים שהחוחים רמסוה ונקבוה, "כן רעיתי בין הבנות" ואם חוטאים בני ישראל אין לתלות האשמה בהם רק על אשר נתגדלו במצרים ומשם דבקה גם בהם הרעה.

*

הגאון ר' הלל לייז' ז"ל מפרש "כשוננה בין החוחים" כל זמן שלא תעזוב מקומה תתקיים ולא ינקבוה החוחים, ורק אם רוח מטה אותה לכאן או לכאן אז תאבד, כאן אנו בני ישראל כל זמן שאנו עומדים בין האומות מבלי לנטות ימין ושמאל מחוקי התורה יש לנו קיום ביניהן, לא כן אם ח"ו נשתדל למצוא חן בעיניהן על ידי עזיבת התורה.

*

מספרים שהרמב"ן טייל פעם אחת עם כומר אחד בגן, ובין שיחים בדברם אודות עם ישראל אמר לו הכומר הלא קול המון כקול שי-י ואם העולם כולו רודף את היהודים מסתמא ראויים הם לשנאותם, ובתור תשובה על שיטתו זו הראה לו הרמב"ן בגן שהיו מטיילים בו, איך השושנים היפות שגדלות בגן הן מדוקרות מן הקוצים וזבובים שונים משחיתים אותם, ומאידיך גיסא הראה לו איך הפרחים העוקצים והדרדרים עומדים ביפיים והזבובים אין שליטה עליהם, האם תחליט לרגל המראה הזה שפרחים העוקצים טובים הם מן השושנה בתור פרח עדין ורך. אין ביכלתה לעמוד נגד צורריה כמו הפרחים הדוקרים. וכן הוא הענין בנוגע לעם ישראל אמר הרמב"ן, לא מטעם שאנו רעים רודפים אותנו, כי אין אנו נופלים לא בגשם ולא ברוח מכל אנשי תבל, ורק מחמת שאין בנו כוח לעמוד נגד שונאנו ועושים הם עמנו כל מה שברצונם ולדאבון לבנו אין מוחה בידם.

כחוט השני שפתותיך

בעל שפתי צדיקים מפרש שבפסוק זה נרמז שכל חוט השני נעשה לסימן על תוכן של איזה דבר, כן השפתים של האדם ודיבורו מראים מה שבלבו של האדם פנימה, כמאמר העולם "הלשון הוא המסור היותר גדול".

כפלה הרמון רקתך

חז"ל דרשו "ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון" (סנהדרין לו). בעל תפארת יהונתן מפרש כוונת דבריהם על פי מה שאנו רואים שהאדם השלם חושב תמיד בלבו שלא הגיע למעלת השלימות, בהיפך לפשוטי עם היינו הריקנים שחושבים תמיד בנפשם שהם שלימים, ולפי דעתם הם מלאים מצוות כרימון.

חז"ל אמרו כל הכתובים קודש ושיר השירים הוא קודש קדשים, והגאון ר' ישראל סאלאנטער ז"ל (מובא גם בתורה תמימה) היה רגיל לומר בכוונת מאמרם זה, היות שכתבי קודש נדרשים כולם על פי פירידיס, ממילא יש לכל פסוק חוץ מן הרמז, הדרש, והסוד, גם מקום לפשט, ואולם בשיר השירים אין מקום לפשט כי לפי פשוטו נראים כתובים הרבה חלילה כשירי גבים, ממילא איפוא גם הפשט הוא ענין סודי, מפאת זה שיר הזה הוא קודש קדשים כי הוא כולו סוד.

*

בספר קדושת לוי מפרש כוונת הכתוב על פי מה שפירש האלשיך ז"ל "אל מלך גדול מהולל בתשבחות" כלומר אנו מהללים אותו יתברך על שזכינו לשבח אותו, וזה שאמר "שיר" כלומר אנו מחויבים לשורר שיר להקב"ה, "השירים אשר לשלמה" על אשר זכינו לומר שירים לשלמה היינו למלך שהשלים שלו.

תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א פי' בזה על פי המבואר בייטב פנים (שפת הים אות כא) כי עיינו רואות שכל איש בימי עלומיו וילדותו אוהב ומתאוה לדברי הבל שאין בו ממש, וכחפצו יעשה לו כעין מטעי כרמים וגנות וירכב על מקל וכדומה הבל הבלים, וכל פועל ה' למענהו, כדי שכשיגדל ישכיל ויבין וימאס בהבלים כאלו, ויקח את שורש החמדה והתאוה לעבודת הבורא, והדמיון בזה לקונה במרחקים אבנים טובות ומרגליות, וכדי שלא יאבדו בדרך ישבץ אותם בעץ או באבן עד ובאו למחוז חפצו, ואז יקחם משם ויתנם לתוך משבצות זהב וכסף. ולכן נתן ה' לישראל ביזת מצרים וביזת הים, כדי ללמדם דעה והשכל שכמו שמתאווים לזה, ראוי ונכון ליקח ממנו מוסר השכל להתאוות לתורה ועבודת ה', דכתיב ביה הנחמדים מזהב ומפז רב, ואכן שמעו בקולו ויצאו אל המדבר רעב וצמא לשמוע דבר ה' ותורתו עד שהקדימו נעשה לנשמע, עכ"ה"ק.

והנה זהב היא חשוב ונערך יותר מן הכסף, אבל זהב נקוד בקמ"ץ זָהָב, ומורה על מדת קמצנות והסתפקות, שאינו מתאוה להשתמש במדת החמדה, מה שאין כן כסף נקוד בסגו"ל קָסָף, ומבואר בספרים (פרדס רימונים להרמ"ק שיי"ד פ"ד) סוד נקודת הסגול, שהוא מלשון סגולה כדכתיב (שמות יט ה) והייתם לי סגולה וכו'. והנה סגולה מורה על האהבה, וכמבואר ברש"י (שם) סגולה, אוצר חביב כמו (קהלת ב ח) וסגלת מלכים, כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם, מחתת אהבתם וחמדתם. וזה שאמר תורי זהב, רמז על ביזת הים (שמו"ר פ"א סני"ה), נעשה לך עם נקודת הכסף (קרי ביה קָסָף כפי המסורת והנקודה בכל התורה כשאנו כתוב בסוף הפסוק), שאז בביזת הים לימד אותנו משה רבינו להשתמש בזהב בנקודת הקָסָף, ליקח שורש החמדה והתאוה ולהשיב אל שורשה, והיינו להשתמש בזה לעבודת הבורא יתברך שמו, וזהו גם כן ענין נקודות הכסף הוא נקודת הסגול, מורה על והייתם לי סגולה, כלומר לעשות בכסף נחת רוח ליוצרנו יתי"ש.

*

כן שמעתי שכוונת דבריהם מובנת על פי מה שאמרו חז"ל (בפרק כיצד צולין) בענין צלייתו של קרבן ספח מביאין שפוד של רימון ותחבו לתוך פיו, ומדוע בחרו בשל רימון אמרו בירושלמי מפני שכל העצים אף כשהם יבשים מחוץ, לחים הם בפנים והרימון יבש מבחוץ ובפנים, ולכן המליצו חז"ל שהריקנים שבך מלאים מצוות כרימון, היינו מצוות יבשות מחוץ ובפנים היינו מצוות אנשים מלומדה בלי נשמה ובלי חיות.

*

כן שמעתי בדרך צחות בכוונת "מלאים מצוות כרימון", כי באמת אף שמלא הוא הרימון עם גרעינים הרבה, אבל סוף סוף בהיפך לשאר גרעינים שאפשר להנות מהם, גרעיני רימון אינם ראויים לכלום, ועל דבר זה המליצו חז"ל באמרו שהריקנים שבישראל מלאים מצוות, אבל המצוות שלהם הן כגרעיני הרימון ואין להן לא טעם ולא ריח. (ליקוטי בטר ליקוטי)

נפת תטפנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמותיך כריח לבנון (ז-יא)

כפי שידוע היה בעל פרי מגדים בטבע שונא אריכות והיה מדבר וכותב תמיד בלשון קצרה, ומספרים שכאשר למד בבית מדרשו של הגביר ר' דניאל יפה ע"ה אמר לו הני"ל שהשומעים את שעוריו אינם שבעים רצון מדוע הוא מקצר כל כך, ואז ענה בעל פרי מגדים בדרך צחות, ידוע שתי"ח נמשל לכלה כאמר "נופת תטפנה שפתותיך כלה" ודרכה של הכלה להיות צנועה שלא לדבר הרבה, כך שאף על דברי החתן "הרי את מקודשת לני" אינה משיבה כלום.

בעל נחל אשכול מפרש פסוק זה בדרך מליצה על פי מאמרם במדרש חזית שכל מי שאומר דברי תורה ברבים יהיו עריבים על שומעיהם כדבש וחלב, והכוונה לפי דעתו היא כי טבע הדבש הוא להיות מתחת והדונג והפסולת הם מלמעלה, וטבע החלב להיות בחיר משקוהו ממעלה ומתחתיו ניסיוני דחלבא, בצדק איפוא אמרו חז"ל במליצת מלך החכמה "דבש וחלב תחת לשונך", היינו שמתנאי הדברי תורה הוא שיהיו מלמעלה ומלמטה טובים ומובחרים מבלי פסולת כדבש וחלב גם יחד.

לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים (ז-יב)

המגיד מקעלם ז"ל היה רגיל לומר בהתחלת הדרשות שלו שנוהג הוא בבואו לעיר לדרוש שם ללכת מקודם להסתכל על האכרים הנמצאים בשוק ובבתי מרוח, ומשם הולך לבתי כנסיות לדרוש ולהשמיע שם את דבר המוסר שלו, כי אז רואה הוא החילוק שבין בני ישראל לעמים, והנהגתו זו למד מן הסמיכות של שני פסוקים אלה "נלינה בכפרים" "נשכימה לכרמים" כלומר אם רואה אנכי את בני עשו "בכפרים" שהשפעת להם טובה וכופרים בך ואחר כך הנני מסתכל "בכרמים" היינו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אז אף אם רואה אנכי שם דברים שאינם נראים בעיני, אינני כועס עליהם יותר מדאי, כי הנני בא לידי מסקנה שבני ישראל אף אחר שחטאו טובים הם סוף סוף הרבה יותר מן האומות.

על חומות ירושלים

בס"ד

לקראת יומא דהילולא דמון רבינו הגה"ק הברך משה זי"ע

הנהלת מפעל הק' "זכרון משה" אשר עומדים משך כל השנה כגב חזק להרבה מוסדות התורה בארה"ק המתנהלים על טהרת הקודש, מתכונים כעת כמידי שנה בשנה לערוך מגבית גדולה לקראת יומא דהילולא קדישא של כ"ק מון רביה"ק בעל ברך משה זי"ע ביום כ"ו ניסן הבעל"ט שעל שמו וזכרו נתייסד המפעל.

מהררי ציון וירושלים הגיע הבשורה שכל אלו המוסדות הק' מירושלים, בני ברק, בית שמש, אשדוד, חיפה, ועוד אשר במשך השנה נהנו מפעולות המפעל "זכרון משה" קבלו על עצמם להקדיש את הימים סביב ההילולא קדישא כ"ו ניסן הבעל"ט (שחל בשב"ק) לע"נ רבינו משה בן חיים צבי זי"ע, וגם יקדישו זמן להעלות זכרוננו של רבינו ז"ל ולספר בשבחיו צדיק מה פעל, והזכות לימוד של אלפי תשב"ר בארה"ק מכל העדות והחוגים יעלה גם לראש כל אלו המשתתפים בסכומים הגונים להחזקת המוסדות.

הפעולה הגדולה הלי נזקף לשבחם של המוני אנשי שלומינו אשר עושים ומעשים בכל לב ובכל נפש לטובת המפעל, ובמיוחד תלמידי ישיבותינו הק' אשר מתנדבים להביא סכומים גדולים כאשר לבם ער לזעקת המוסדות הק' בארה"ק, זכותא דמורנא מושה רעיא מהימנא יגן עלינו.

בשם מנהלי המוסדות הקדושים בארה"ק על טהרת הקודש:

הננו בזה להביע רגשי תודה וברכה לכל אנ"ש הנדיבים והתומכים והעסקנים החשובים ה"ו שעמדו לימין המוסדות הקדושים בעת ששהו מנהלי המוסדות פה בניו יארק יצ"ו ועזרו וסייעו למנהלי המוסדות במסירות נפלאה בגוף ובמזון בכל ימות השנה, ובפרט בפרוס ימי החג הפסח שכמו וכמה מוסדות הקדושים פנו לרבני הוועד בבקשת עזרה לבוא לעזרתם לטובת הקמחא דפסחא של מוסדותיהם. ובעזה"ש ה" קודש שם שמים כאשר כל מנהלי המוסדות שבקרו בבתי מדרשינו חזרו הביתה מלא וכו' ברכה

המפעל ידי משה שע"י ידי חסד שע"י כולל עצי חיים בני ברק ערכו מסיבות בקרית יואל ובוויליאמסבורג לטובת קמחא דפסחא למען החלוקת הגדולות שנתקיים בימים האלו לפני חג הפסח למאות אנ"ש כדי לילך לחג הקודש בהרחבת הדעת וכו' וב"ה הציבור השתתף בגוף ובמזון.

לעילוי נשמת רבינו הקדוש
מון משה בן מון חיים צבי זי"ע
יומא דהילולא כ"ו ניסן

מעייין העובע

(המשך מעמוד א)

ומה שהקשה שהזכירה הוה בכל לילה, דבריו תמוהין, שהרי כאן נצטוו מצוה מיוחדת שחזין מה שמזכירין בכל לילה יהיו זוכרין אותו בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, וכן אמרו חז"ל להדיא (מכילתא בא י"ז) בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך.

ומה שרצה הרב הנ"ל לתרץ, ג"כ לא ניתא לי, שר"ל כיון דמברכין ברכת אשר גאלנו ויוצא בברכה זו לבד, לא נתקן ברכה על ברכה. כמו שאין מברכין על ברהמ"ז משום דהוי ברכה וכו'. ולפענ"ד לא דמי כעוכלא לזנא, דהתם עיקר המצוה מן התורה הוי רק הברכה לברך דרך ברכה, ולכן אין שייך בזה עוד ברכה, אבל בהגדה של פסח עיקר המצוה מן התורה לא הוי דרך ברכה כלל, רק סיפור לבד, רק שרבנן תקנו על זה ברכת אשר גאלנו, והנה בברכת אשר גאלנו אינו יוצא, דהרי כל שלא אמר בפסח ג' דברים הללו לא יצא ידי חובתו, רק ברכת גאלנו הוי רק ברכה שלאחריה, ודומה לברכת קריש וברכות הלל שנתקן ברכה שלפניה וברכה לאחריה, כן נמי קשה בהגדה ה"ל לחז"ל לתקן ברכה לפני, וברכת אשר גאלנו ברכה לאחריה, ושפיר הקשו הקדמונים.

אך מצד אחר דברי הרשב"א אין מובנים לפענ"ד, דהרי אמר רבן גמליאל כל שלא אמר בפסח שלשה דברים הללו לא יצא ידי חובתו, ופרשו המפרשים דכל שלא אמר שלשה דברים הללו היינו טעם שלשה דברים הללו וכו' יעו"ש. וא"ת הרי לא די בדיבור אחד לבד, רק בעיני סיפור גדול, טעם כל השלשה דברים, ואף אי נימא בזה הוי רק מדרבנן, הרי מצינו על כמה מצות דרבנן שמברכין ג"כ.

והתתם סופר בדרשותיו (פסח תקפ"ד מה שמקשין) הראשונים למה לא תיקנו ברכה שצוונו לספר ביציאת מצרים, ויש מתרצין שכלל בברכת אשר גאלנו, ואינו מובן לכאורה, דלמה לא מברכין עובר לעשייתו קודם שמתחילין לספר ההגדה. וי"ל דאיתא בפרק ערבי פסחים (קט"ז). מתחיל בגנות ומסיים בשבת, עבדים היינו, מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו וגו'. והנה כמו שחייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, כמו כן חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא היה מעובדי ע"ז ועכשיו קרבן המקום לעבודתו, והיום בלילה התחיל לעבוד ה' בתחלה במצות הנהגות באותו לילה. והנה מצינו בטבילת גרים שמברכין לאחר טבילה אינו יכול לברך (פסחים ז'). הכי נמי קודם סיפור יציאת מצרים אינו יכול לברך, מפני שעדיין הוא בבחינת כאלו היה מעובדי ע"ז, ולאחר הסיפור שיכול לברך אז הוא נכלל בברכת אשר גאלנו.

בשבילי הלקט (ס' רי"ח ד"ה ברוך המקום ברוך הוא) בשם אחי ר' בנימין כתב ומצות הגדה היא מצות עשה, והיתה טעונה ברכה, אלא שנפטרת בקריאת שמע, והרי קריאת שמע טעונה ברכה לפני ולאחריה וכו'. (ועוד) יש לומר מה שאומרים בסוף אשר גאלנו היא ברכת ההגדה, שהרי יש בה הזכרת מצה ומרור ופסח וכו', ועל כן פותחין בה בברוך וחותמין בברוך לפי שהוא מטבע ארוך. ולמה קבעוה בסוף ההגדה לפי שרוצין לדרוש כמה דרשות בענין ההגדה, ואם היה מברך תחלה אשר גאלנו לא היה חוזר למפרע ודורש אל השיעבוד.

בש"ת הרא"ש (כלל כד אות ב') כתב וששאלת למה אין מברכין על ספור ההגדה. הרבה דברים צוה הקב"ה לעשות זכר ליציאת מצרים ואין אנו מברכין עליהן, כגון הפרשת בכורות וכל המועדים, שאין צריך להזכיר בהפרשת בכורות שאנו עושין אותו זכר ליציאת מצרים, אלא שצוה הקב"ה לעשות המעשה, ומתוך כך אנו זוכרין יציאת מצרים.

ובמטה משה (ס' תרל"ג) כתב ומה דאין מברכין על ההגדה, לפי שאינו אלא סיפור דברים.

בשפת אמת (תר"מ ד"ה כל) כתב י"ל שסיפור יציאת מצרים הוא דבר המוטל עלינו בעצמנו גם אם לא היינו מצווין על זאת. ולא שייך על זה ברכה. כדאיתא (פסחים קט"ז). [ששאל רב נחמן את עבדו] עבדא דמפיק ליה מריה לחירות, ויהיב ליה כספא ודהבא [מאי בעי למימר ליה (העבד למריה), אמר ליה] לשבחה [לאדווי ולשבוחי].

בספר ליקוטי יהודה הגדה של פסח עמוד ל"א) בשם בעל אמרי אמת מגור כתב, נראה שהברכה שאנו מברכין על ההלל (בשעת תפילת ערבית) כולל נמי מצות סיפור של יציאת מצרים, הללו עבדי וכו' בצאת ישראל ממצרים, והוסים ואמר אני מכון בשעת ברכת הלל לפסח גס מצות סיפור יציאת מצרים.

בפרוס זמן חירותינו, מברכים אנו ברכת חג כשר ושמח

וזמן של חירות לכל אנ"ש

אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה (אבות פ"ו מ"ב)

יואל וויינבערגער

בשם הנהלת וגבאי התאחדות אברכים

כל הזכויות שמורות © על פי דין תוה"ק אנו אוסרים להעתיק בכל אופן שהוא מאמרים שלמים או חלקם שנדפסו בגליונינו בלי רשות כתב מהמערכת
הרוצה לנדב גליון, לפרסם מודעות, להאיר ולהעיר, יתקשר עם המערכת: 0153 - 781 (845)

Mailing Address: Mayones His. 51 Forest Rd. Unit 316 Suite #14 Monroe N.Y. 10950